

Vapaan sivistystyön avoin tutkimustyöpaja 30.8.2019 (versio 19.8.2019)

HT Matti Mäki, Etelä-Pohjanmaan korkeakouluyhdistys, Epanet-verkosto

TERRITORIAALISTA SIVISTYSTYÖTÄ

VAPAAN SIVISTYSTYÖN PITKÄ SOPEUTUMINEN KOULUTUSJÄRJESTELMÄÄN JATKUU

Tässä tutkimuksessa on analysoitu vapaana sivistystyönä opintotoimintaa järjestäviä instituutioita ja organisaatioita ja niiden muutosta (vst-oppilaitokset: kansalaisopistot, kansanopisto, opintokeskukset, kesäyliopistot ja liikunnan koulutuskeskukset). Vapaa sivistystyö on nyt elänyt vaiheittain voimistuneen 100-vuotisen kehityskaaren. Alun kansalaiskasvatuksen teemasta on siirrytty kohti aikaisempaa vakiintuneempaa toimintamallia ja vapaan sivistystyön oppilaitokset ovat institutionalisoituneet osaksi koulutusjärjestelmää. Tietyin varauksin voidaan jopa sanoa niiden tänään olevan osa koulujärjestelmää.

Vapaan sivistystyön organisaatioille muodostettiin tutkimuksessa oma kehityspolku toiminnan järjestäytymisestä sen nykyhetkeen. Tuo polku voidaan lyhyesti esittää 3 vst-ekspansion polkuna jota seuraa nyt eletävä uudelleenarvioinnin aika. Ensimmäinen vst-ekspansio perustui tarpeelle, toinen palvelukyvylle, kolmas lisääntyvälle tehokkuudelle ja nyt käsillä olevaa neljättä kautta leimaa jatkuva muutospaine.

Tämän tutkimuksen pohjalta voi sanoa, että vapaa tehtävähaku on muuttunut pitkälti koulujärjestelmän tavoitteiden tukemiseksi. Toiminta on muuttunut reaktiiviseksi ja vapaus ilmenee lähinnä asiakkaiden toiveiden täyttämisen ja niihin reagoimisen kautta. Sivistystyötä on yhä jäljellä vanhoissa vapaan sivistystyön oppilaitoksissa. Kesäyliopistot ja liikunnan koulutuskeskukset eivät ole ylläpitämislupahakemusten analyysin pohjalta tarkasteltuna omaksuneet vanhan vapaan sivistystyön vanhaa yhteistä kehysnormien säätelemää arvopohjaa (kokonaispersoonallisuuden kehittäminen, omaehtoisuus, opinnollisuus, yleissivistävät harrasteopinnot ja vapaa tehtävähaku).

Yleisiä tutkintotavoitteita uudistettaessa vapaalle sivistystyölle asetettiin Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistiossa vuonna 2015 tavoitteeksi, että vapaa sivistystyö vahvistaa toiminnallaan yhteiskunnan eheyttä, aktiivista kansalaisuutta sekä elinikäistä oppimista joka on myös vapaan sivistystyön lakiperusteinen tavoite. Vapaan sivistystyön tavoitteena on tuon muistion mukaan lisäksi vastata muutoin koulutustarjonnan ulkopuolelle jäävien ryhmien sivistyksellisiin tarpeisiin. (Suomi osaamisen kasvu-uralle Ehdotus tutkintotavoitteista 2020-luvulle).

Tämä on jo pitkään, oikeastaan koko 2000-luvun, ja aikaisemminkin ollut se rooli, jota vapaalle sivistystyölle on tarjottu erilaisten kehittämispohdintojen kautta tutkintotavoitteisen ammatillisen aikuiskoulutuksen lisääntyessä. Vapaalle sivistystyölle ei ole kuitenkaan määrittynyt selkeää roolia osana koulujärjestelmää, jonka osa se kuitenkin yhä enemmän on. Toisaalta pitkäaikainen systeeminen luottamuspääoma toimintaa ohjaavaan ministeriöön ja eduskuntaan on mahdollistanut vapaan sivistystyön hitaan, vaiheittaisen, ja paikallista muutosjoustavuutta hyödyntäneen muutoksen.

TERRITORIAALISEN JA RELATIIVISEN SIVISTYSTYÖN DILEMMA

Paikallisen toiminnan sisältöä pohditaan aluetieteessä territoriaalisen tilan ja relatiivisen tilan dikotomian avulla. Absoluuttinen tilan käsite sai rinnalleen relatiivisen tilan käsitteen ns. uudessa aluemaantieteessä (esim. Jauhiainen & Niemenmaa 2006, 15) 2000-luvulla. Territoriaalinen ja relatiivinen tila eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan molemmat voivat esiintyä samanaikaisesti. Territoriaalisuudessa ryhmät ja yksilöt pyrkivät ohjaamaan ja kontrolloimaan muita yksilöitä ja toimintoja ”tilan kontrollin ja määrittelyn avulla”. Kansallisvaltiot ovat selkein esimerkki territoriaalisuudesta. Julkisen vallan sääntely ja prosessit kuvaavat tätä. Vapaan sivistystyön oppilaitokset ovat luonteeltaan territoriaalisia, koska niillä on oma toiminta-alueensa. Se on itse otettu ja määritelty ja myöhemmin osin hallinnon määrittelemä. Relatiivinen alue (tila) puolestaan syntyy toimijoiden välisten suhteiden ja käytäntöjen kautta. Jokainen tilanne on tavallaan ainutlaatuinen ja määrättyyn hetkeen sidottu. Ongelmanratkaisuisissa tarvitaan tällöin monitasoista osallistavaa hallintaa, jossa tarkastellaan samanaikaisesti erilaisia mittakaavoja, politiikkatasoja ja verkostoja. (Luoto 2014, 150; Kolehmainen 2016, 345 - 346.)

Toimijaverkoston toimintalogiikat, dynamiikat ja maantieteelliset skaalat määrittelevät erilaisia tiloja. Tunnetuin lienee Castellsin (1996) esittämä tietoyhteiskunta ja siihen liittyvä virtojen tila -käsite (esim. Stalder 2006, 141). Tällöin erilaisten toimijoiden toimintamahdollisuuksiin vaikuttaa erityisesti niiden kyky kytkeytyä uudenlaisiin verkostoihin ja toimintamalleihin. Karkeasti yksinkertaistaen territoriaalisuus korostaa olemassa olevia hallinnollisia rajoja ja relatiivisuus taas niiden ylittämistä ja huomiotta jättämistä. (Kolehmainen 2016, 347.)

NELJÄ VAPAAN SIVISTYSTYÖN SISÄLLÖN TULKINTAULOTTUVUUTTA

Vuosina 2012 ja 2013 uusittuja ja voimassa olevia vst-oppilaitosten ylläpitämislupia (306 kpl) ja niiden hakemuksia ei ole aikaisemmin tieteellisesti tutkittu. Tutkimuksessani muodostettiin ylläpitämislupahakemusten sisällön erittelyllä erityisen sana-analyysin avulla kaikille vapaan sivistystyön oppilaitosmuodoille (kansanopistot, kansalaisopistot, kesäyliopistot, opintokeskukset ja liikunnan koulutuskeskukset) omat synteettiset koulutus- ja sivistystehtävänsä. Niistä yhdessä voidaan ajatella piirtyvän sekä kunkin vapaa sivistystyön oppilaitosmuodon, että yhteinen vapaan sivistystyön tehtäväkuva.

Vapaan sivistystyön sisältöä on perinteisesti lähestytty kolmesta näkökulmasta. **Kontekstisidonnaisesta näkökulmasta** kansansivistyksen katsotaan syntyneen tiettyssä historiallis-yhteiskunnallisessa kontekstissa ja vastanneen tiettyihin erityishaasteisiin ja tarpeisiin sekä ilmentäneen tietulle aikakaudelle ominaista eetosta ja henkeä. **Reduktionistisessa tarkastelutavassa** keskeistä ovat omat työmuodot – opintopiiri, dialogi, ja keskustelu – tavoitteena tietty yleissivistävä sisältö. **Institutionaalisessa tarkastelutavassa** kansansivistyksen nähdään puolestaan olevan kiinnittynyt kansansivistysorganisaatioiden yleiseen toimintaan. (Vaherva ym. 2006, 24 - 25.) Ylläpitämislupahakemusten analyysi nosti esiin vielä neljännen lähestymiskulman, jonka kautta vapaan sivistystyön sisältöä voidaan tarkastella. **Se on toiminnan aluesidosta ja kohderyhmien palvelua korostava lähestymiskulma.** Näkökulmassa keskeistä on tilallisuus. Toiminnan alueellista ja palvelullista roolia korostetaan ylläpitämislupahakemuksissa kaikkein eniten niin, että ne ovat selvästi oma kokonaisuutensa, jonka toteuttamisen vst-oppilaitokset itse näkevät merkittävänä toimintaansa määrittelevänä ulottuvuutena.

<p>Aate, ideologia – perimmäinen idea, tehtävä</p> <p>tavoitteet, lähtökohdat, prosessit, seuraukset dynaamisuus, moninaisuus, kiinnittyminen elämys- ja kokemusmaailmaan, aktiivisuus, tasa-arvoisuus, vapaus/vapaaehtoisuus, omaehtoisuus, sivistynyt ja vastuuntuntoinen yhteisön ja yhteiskunnan jäsen</p>		<p>Toiminnan aluesidos ja kohderyhmä -ajattelu</p> <p>Kiinnittyminen toiminta-alueeseen ja toiminta-alueelta nousevien tarpeiden ensisijaisuus ja palvelutehtävän korostaminen kaikessa toiminnassa</p>
<p>Organisaatiot ja organisaatiomuodot</p> <p>Vapaan sivistystyön organisaatiot ja -järjestöt</p>		
<p>Toimintamuodot</p> <p>opetus-/oppimismenetelmät opintopiiri/-kerho – internaattipedagogiikka</p>	<p>Sisältö</p> <p>yleisesti sivistävä yleissivistävä "elävä sana"</p>	

Kuvio 1. Vapaan sivistystyön neljä tulkintaulottuvuutta (mukaillen ja täydentäen Vaherva ym. 2006, 26; Mäki 2019, 276)

Sivistystehtävien tarkastelu nosti vahvasti esiin vapaan sivistystyön oppilaitosten alueellisen (tilallisen) sidoksen kahdella tavalla. Oppilaitokset ovat sitoutuneet joko territoriaaliseen tilaan jopa monella tasolla tai relatiiviseen tilaan järjestörakenteen kautta. Valtakunnallisuus, maakunnallisuus ja seutukunnallisuus nousevat selvästi esiin liikunnan koulutuskeskuksissa ja kesäyliopistoissa. Opintokeskuksilla korostuu järjestösitoutuneisuus. Kansalaisopistojen paikallinen sidos on kaikkein vahvin. Kansanopistot ovat selvä poikkeus: toiminnan arvosidonnaisuutta painotetaan, mutta myös toiminnan valtakunnallisuus nousee suhteellisesti ajateltuna esiin. Kansanopistoille alueellisuus, lähinnä maakunnallisuus tai seutukunnallisuus, nousee arvosidonnaisuuden kautta taustayhteisön kiinnittymisenä toiminta-alueeseen.

Yhteistä identiteettiä tai yhtenäistä tehtäväkuva, ei vapaalle sivistystyölle ole tällä hetkellä muodostettavissa. Vapaa sivistystyö on sopeutunut saamiensa resurssien puitteissa eri alueilla erilaisia toiminta- ja työtapoja toteuttavaksi monenkirjavaksi ja monimuotoiseksi mosaiikiksi. Vapaan sivistystyön ydinidea on yhä 1900-luvun aikana hyvinvointivaltion tasavertaiseen ja alueellisesti koko Suomen kattavaan palvelutehtävään ja näin territoriaaliseen tilakäsitykseen vahvasti kiinnittynyt.

Ylläpitämislupahakemusten sanaston tarkastelun pohjalta voidaan todeta, että kansalaisopistot ovat yhä enemmän muuntumassa kunnalliseksi palveluksi (vrt. esim. Valkonen 2015 ja Manninen 2018). Kansanopistojen ja opintokeskusten tehtäväkuva on huomattavasti monimuotoisempi ja monitasoisempi puhumattakaan toisen yleiskouluttajan kesäyliopiston tehtäväkuvasta ja palvelukeskusroolin ottaneiden liikunnan koulutuskeskusten tehtäväkuvasta.

Resurssien muutos on aiheuttanut sopeuttamistarpeita, joihin on reagoitu eri aikoina eri tavoin. Koska tarkastelujen koulutusorganisaatioiden toiminta on aluekytkentäistä (kytketty toimintaympäristönsä) ja itseohjautuvaa, muutostarpeisiin on voitu sopeutua myös kunkin alueen omien tarpeiden ja mahdollisuuksien pohjalta mm. organisaation rakenteita ja tehtäviä muuttamalla sekä toiminnan kokonaissisältöä sopeuttamalla. Oppilaitosten omaksumalla alueidentiteetillä on iso merkitys toiminnallisia sisältöjä pohdittaessa. Sisällöllinen muutos on ollut pääosin inkrementaalista ja lisäksi sisäiseen sosiaaliseen verkostopääomaan tukeutuvaa.

VAPAAN SIVISTYSTYÖN SISÄLLÖN ”TILALLINEN TRADITIO” JA TILALLISUUS NYT

Vst-oppilaitosten ylläpitämislupahakemusten keskeisen sanaston pohjalta toiminnan aluesidosta ja kohderyhmäajattelua kuvaavat keskeiset ulottuvuudet voidaan koota taulukkoon 1.

Taulukko 1. Vst-oppilaitosten toiminnan aluesidosta ja kohderyhmäajattelua kuvaavia ulottuvuuksia ylläpitämislupahakemusten perusteella

Ulottuvuus			Oppilaitosmuoto		
	Liikunnan koulutuskeskukset	Kansalaisopistot	Kansanopistot	Opinto-keskukset	Kesäyliopistot
Kohderyhmäajattelu ja toiminnan aluesidokset	Luotu erityisolosuhteet. Korostetaan toiminnan palvelevaa, olosuhteita mahdollistavaa roolia. Kilpa- ja huippu-urheilun tukemisen painottuu. Hanketoimintaa ja roolia alueellisen kehittäjänä ja innovoijana tuodaan esiin. Tehtävien keskinäisestä painottamisesta sovittu valtakunnallisesti.	Toiminta-alueen (kunta) tasapuolista ja kattavaa palvelua korostetaan. Pienemmillä paikkakunnilla ainut alan toimija alueellaan ja roolia viimeisenä julkisena palveluna korostetaan.	Käynnissä jatkuva sisäinen rajankäynti yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen välillä. Nuorisokoulutuksen linjat ja koulutustavartalo kansanopistoviitekehityksessä. Aluesidos taustaryhmien kautta. Oma toimintaa ja toiminta-aluetta kehittävää hanketoimintaa.	Toiminta on jäsenjärjestösuuntautunutta. Aluesidos rakentuu palvelavien toimintaryhmien kautta.	Tehtävän maakunnallisuutta ja pohjakoulutusriippumattomuutta korostetaan. Työelämätaitojen hankkiminen painottuu: tutkintosuuntautunutta ja ammattitaitoa lisäävää. Oma toimintaa ja toiminta-aluetta kehittävää hanketoimintaa (erityisesti julkisella puolella).

Kaikkien muiden oppilaitosten, paitsi opintokeskusten, tehtäväkuvassa korostuu vahva aluesidos. Opintokeskukset ovat sitoutuneet vahvasti taustaryhmiinsä. Kansalaisopistoilla tehtäväkuva on kaikkein kuntaorientoitunein ja liikunnan koulutuskeskuksilla kaikkein valtakunnallisin. Liikunnan koulutuskeskukset korostavat luotuja valtakunnallisia erityisolosuhteita ja keskinäistä työnjakoa. Kansalaisopistot korostavat kaikkien kuntalaisten tasapuolista palvelua. Kesäyliopistojen toiminnassa on viitteitä julkisten organisaatioiden palvelusta. Kansanopistot nostavat esiin kytkeytymisensä omiin taustaryhmiinsä ja niiden perinteeseen kaikkien opiskelijaryhmien palvelutavoitteen lisäksi.

Teoksessa ”N.F.S.Grundtvigin sivistysnäkemys ja kansanopiston tehtävä” voidaan sanoa tiivistetyn suomalaisen vapaan sivistystyön aluekytkentäiset lähtökohdat yleisemminkin. Grundtvigin ajattelussa keskeistä ovat elävä sana ja traditio (myös Niemelä 2011, 97). Sana mahdollistaa vuorovaikutuksen ja sen kautta voidaan saada elävä yhteys traditioon ja ihmishengen historiaan. Ihminen on fyysisenä olentona sidoksissa tilaan ja paikkaan (avaruuteen) ja henkisenä olentona aikaan ja historiaan. (Siljander 1982, 18 ja 23; Varto 2005,45.) Sana on Grundtvigille vastaavanlainen lajiolemuksen päämääre kuin työ oli Marxille. (Siljander 1982, 24 myös Ojanen 2008, 78 - 79).

Vapaaseen sivistystyöhön (kansanopistoaatteeseen) liittyy Siljanderin mukaan vahvan territoriaalinen painotus. Grundtvigin ajattelun pohja nousee hänen mukaansa prosessissa, jossa ihminen tulee tietoiseksi

itsestään ja olemassaolonsa ehdoista. Pohja tähän löytyy inhimillisestä olemisesta. Se rakentuu kolmetasoisesti: koko ihmiskunnan kehityshistoriasta, kansakuntien historiasta ja yksityisen ihmisen elämänhistoriasta. Maailmanhistoria oli Grundtvigille kansakuntien historiaa ja kansallisuudet veivät inhimillistä kehitystä eteenpäin. (Siljander 1982, 10 - 11.)

Kaikki oppilaitokset nostavat, opintokeskuksia lukuun ottamatta, saavutettavuuden keskeisesti esiin. Sijainti on niille merkittävä asiakaspintaa määrittelevä ulottuvuus. Kansalaisopistoilla saavutettavuus korostuu kunnan sisällä ja muilla ylikunnallisesti. Toiminnan alueellisesta perinteestä nouseva tehtävän määrittely ei tosin ole esillä kuin liikunnan koulutuskeskuksilla ja kansalaisopistoilla. Liikunnan koulutuskeskukset kokevat tuon tavoitteen selvästi paikkaperusteisesti. Urheiluopisto ei olisi se sama urheiluopisto ilman paikkaan sitoutuneita perinteitä ja sitoutumista niihin. Jopa tietynlainen ylpeys ”omasta” pitkät perinteet omaavasta toiminta-alueesta nostetaan esiin. Kansalaisopistoille perinne on alueen historiallisen perinteen kannatteluun osallistumista, esimerkiksi kotiseututyötä.

Kaikki vst-oppilaitokset näkevät sivistystehtävänsä toteuttamisessa vahvan aluesidoksen. Kansalaisopistojen selvä kunnan alueeseen rajoittuva tehtävä painottuu aineistossa. Opintokeskuksilla, liikunnan koulutuskeskuksilla ja kansanopistoilla se on enemmän tai vähemmän valtakunnallinen. Liikunnan koulutuskeskukset, kansanopistot ja erityisesti kesäyliopistot painottavat toimintansa maakunnallista sidettä. Kansanopistot, kansalaisopistot ja kesäyliopistot ja jossain määrin myös liikunnan koulutuskeskukset painottavat vielä toiminnan merkitystä tietyille yksittäiselle paikkakunnalle.

Vst-oppilaitokset kokevat olevansa ainoita sivistystyön järjestäjiä alueellaan. Tämä johtuu pitkälti siitä, että liikunnan koulutuskeskukset kokevat toimintansa ainutlaatuisiksi ja kansalaisopistot puolestaan kokevat olevansa ainoita palvelujen järjestäjiä alueellaan. Näin sivistystehtävän ainutlaatuisuus nousee kahden erilaisen määrittelyn pohjalta, joko toiminnan eriytyneestä luonteesta tai toiminnan yleisestä palvelutehtävästä. Vst-oppilaitosten toiminnan sosiaalinen ja syrjäytymistä ehkäisevä luonne nousee selväksi yhteiskunnalliseksi tavoitteeksi. Myös yleinen aktivointi, osallistuminen kehittämishankkeisiin osapuolena ja taitoaineiden tarjoaminen nousevat sivistystavoitteina esiin. Kohderyhmäajattelu eli toiminnan suuntaaminen erikseen lapsille, nuorille ja toisaalta aikuisille ovat nousseet vst-oppilaitosten sivistystavoitteisiin. Ikääntyneet ovat kohderyhmänä vähän yllättäen oikeastaan vain kesäyliopistoilla.

Vapaa sivistystyö näyttää entistä vahvemmin sitoutuneen Grundtvigiläisen perusideansa mukaisesti alueeseen ja sen traditioon. Toiminnan voidaan jopa sanoa tukeutuvan paikallisen toiminnan ideaan. On ryhdytty entistä enemmän painottamaan kaikkien palvelua ja kohderyhmäajattelua. Tarve näyttää jossain määrin korvanneen elävän sanan ja toiminnan perustelu nousee yhä enemmän alueellisen tarpeen kautta. Relatiivisen tilakäsityksen voi sanoa vain jossain määrin tulleen traditionaalisen tilakäsityksen rinnalle. Paradoksaalisesti kehittämissuunnitelmissa ja erilaisissa toiminnan sisällöistä tehdyissä arvioinneissa vapaalle sivistystyölle tarjotaan ja on tarjottu relatiiviseen toiminnalliseen tilakäsitykseen pohjautuvaa roolia, joka on koettu tästäkin syystä ongelmalliseksi vahvasti territoriaaliseen tilakäsitykseen ja traditioon toiminnassaan tukeutuville vst-oppilaitoksille.

Lähteet:

Jauhiainen Jussi S & Niemenmaa Vivi 2006. Alueellinen suunnittelu. Tampere: Vastapaino.

Kolehmainen Jari 2016. Paikallinen innovaatioympäristö. Kohti alueellisen innovaatioympäristön ymmärtämistä. Tampere: Tampereen yliopisto. Acta Electronica Universitatis Tamperensis 1632.

Luoto Ilkka 2014. Aluetiede ja paikkaperustainen ajattelu. Teoksessa Lehto Kirsi (toim.) Pirullisista ongelmista hyvään hallintoon. Vaasa: Vaasan yliopiston julkaisuja, opetusjulkaisuja 65, hallintotieteet 2.

Manninen Jyri 2018. Kansalaisopiston aikuisopiskelijat luokkakuvassa.. Kansalaisopiston merkitys kuntalaisille ja kunnalle. Kansalaisopistojen liiton julkaisuja. Osoitteessa:

[https://kansalaisopistojenliitto.fi/wpcontent/uploads/2018/09/Kansalaisopiston aikuisopiskelijat luokkakuvasa_2018.pdf](https://kansalaisopistojenliitto.fi/wpcontent/uploads/2018/09/Kansalaisopiston_aikuisopiskelijat_luokkakuvasa_2018.pdf). Luettu 14.12.2018.

Mäki Matti 2019. Sopeutuminen, resurssit ja alueellisuus vapaassa sivistystyössä. Tampereen yliopisto, Tampereen yliopiston väitöskirjat 52. Tampere: PunaMusta Oy – Yliopistopaino.

Niemelä Seppo 2011. Sivistyminen. Sivistystarve, -pedagogiikka ja -politiikka pohjoismaisessa kansansivistystraditiossa. Kuopio: Snellman-instituutin A-sarja 25. Kansanvalistusseura ja Snellman-instituutti, Keuruu.

Ojanen Eero 2008. Sivistyksen filosofia. Helsinki: Kirjapaja.

Siljander Pauli 1982. N.F.S.Grundtvigin sivistysnäkemys ja kansanopiston tehtävä. Oulu: Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia 11/1982.

Stalder Felix 2006. Manuel Castells. The Theory of the Network Society. Polity Press. MPG Books Ltd, Podmin, Gornwall, Great Britain.

Vaherva Tapio & Malinen Anita & Moisio Antti & Raivola Reijo & Salo Petri & Kantasalmi Kari & Kamppi Päivi & Silvennoinen Heikki 2006. Vapaan sivistystyön oppilaitosrakenne ja palvelukyky. Jyväskylä: Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 16.

Valkonen Emilia 2015. "Me myymme ja markkinoimme kursseja" Markkinaorientaation piirteet kansalaisopistoissa. Joensuu, Itä-Suomen yliopisto. Dissertations in Education, Humanities, and Theology, No 79.

Varto Juha 2005. Hermeneutiikka ja historismi: kaksi vuosisadan vaihdetta. Teoksessa Jarkko Tontti (toim.) Tulkinnasta toiseen. Esseitä hermeneutiikasta. Tampere: Vastapaino.